

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht

Ingevolge de vraag van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin heeft het College van procureurs-generaal kennis genomen van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

In het eerste deel vindt u de algemene bedenkingen over het voorontwerp. In het tweede deel vindt u de opmerkingen per artikel. Gezien het korte tijdsbestek beperkt het advies zich enkel tot de essentiële punten.

Deel 1 – Algemene bedenkingen

1. De filosofie van het ontwerp

Het College van procureurs-generaal stelt vast dat het voorontwerp de verantwoordelijkheid van de jongeren als vertrekpunt neemt voor de reactie op als misdrijf omschreven feiten gepleegd door minderjarigen. Men wenst eveneens dat er op deze als misdrijf omschreven feiten adequaat wordt gereageerd vanuit justitie met duidelijke, snelle, constructieve en herstelgerichte reacties. Ook de nadruk op de “buitengerechtelijke” afhandeling van jeugddelicten met meer afhandelingsmogelijkheden voor het openbaar ministerie schrijft zich volledig in in deze filosofie van snelle en constructieve reactie op door minderjarigen gepleegde misdrijven.

Het voorontwerp van decreet gaat er te veel vanuit dat een minderjarige steeds een lineair traject zal volgen nl. een minderjarige pleegt een als misdrijf omschreven feit, vervolgens krijgt de minderjarige een maatregel of een sanctie, deze wordt uitgevoerd of wordt niet uitgevoerd waarna een vooraf bepaalde vervangende maatregel of sanctie wordt uitgevoerd. In de realiteit verloopt dit voor heel wat minderjarigen – zeker de minderjarigen die de meeste problemen opleveren – heel anders. Minderjarigen onttrekken zich soms aan maatregelen, ontvluchten uit instellingen (ook gesloten instellingen), worden geconfronteerd met onverwachte ingrijpende gebeurtenissen in hun leven, waardoor een lineair traject soms niet haalbaar of wenselijk is. Het werken met vooraf bepaalde vervangende reacties zal dan ook vaak ingaan tegen het belang van de minderjarige en doet ook vragen rijzen over hoe de diverse (gecumuleerde) reacties zullen moeten worden ten uitvoer gelegd. Het voorontwerp zou meer duidelijkheid moeten brengen op dit punt. Het voorontwerp zou ook meer duidelijkheid moeten brengen over de verdere uitvoering van de sancties wanneer de ondertussen meerderjarig geworden persoon nieuwe feiten pleegt en hiervoor veroordeeld wordt door een “volwassenenrechtbank”. Het is noodzakelijk dat er een bepaling zou worden opgenomen in het voorontwerp die bepaalt op welke wijze opgelegde sancties/maatregelen moeten gecumuleerd worden met straffen naderhand opgelegd door de gewone strafgerichten.

2. Noodzakelijke voorwaarden

Het voorontwerp maakt een strikte scheiding tussen het kader van de reactie op het jeugddelict en het kader van de jeugdhulpverlening. Het inbrengen van een van de jeugdhulpverlening afgescheiden en onderscheiden kader vormt één van de centrale ambities binnen het voorontwerp.

De memorie van toelichting vermeldt dat er ingezet wordt op het voorzien van een vlotte verbinding tussen de jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelicten. Dit zou gebeuren via het inschrijven van een zogenaamde 'derde vorderingsgrond' in het decreet integrale jeugdhulp, waardoor het openbaar ministerie de jeugdrechter die de zaak met betrekking tot een gepleegd jeugddelict afhandelt rechtstreeks kan vatten met het oog op het nemen van een (gedwongen) hulpverleningsmaatregel.

Het voorzien van deze derde vorderingsgrond is een *conditio sine qua non* voor de beperking van de reactiemogelijkheden van de jeugdrechter in het kader van het jeugddelinquentierecht. De tekst van deze nieuw in te voeren derde vorderingsgrond is echter nog niet gekend.

Met de invoering van het jeugddelinquentierecht wordt het aanbod van de gemeenschapsinstellingen primair en in hoofdzaak gericht op de minderjarige (vermoedelijke) delictplegers. De enige uitzondering hierop is een tijdelijke herstelgerichte time-out van veertien dagen voor jongeren die in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie verkeren en waarbij er sprake is van een vastlopend hulpverleningsproces.

Bij het maatschappelijk debat ter voorbereiding van het nieuwe jeugddelinquentierecht werd vermeld dat de gesloten plaatsingen voor jongeren die in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie verkeren zouden worden overgenomen door de private sector.

Deze gesloten plaatsen in de private sector moeten operationeel zijn voor de inwerkingtreding van het decreet jeugddelinquentierecht.

3. Herinvoering van de "ernstige aanwijzingen van schuld" in de voorlopige rechtspleging

Het voorontwerp introduceert de begrippen "voldoende ernstige aanwijzingen van schuld" en "niet ontkennen" terug in het jeugdrecht. Het Grondwettelijk Hof vernietigde deze bepalingen in zijn arresten 49/2008 en 50/2008. Volgens de memorie van toelichting is het cruciaal om deze begrippen terug in te voeren omwille van de centrale doelstelling van het jeugddelinquentierecht nl. de herbevestiging van de overschreden norm en de minderjarige verantwoordelijk stellen voor de normovertreding. Men wijst ook op de analogie met de wetgeving inzake voorlopige hechtenis. Het is lang niet zeker of deze verantwoording het Grondwettelijk Hof ditmaal wel zal kunnen overtuigen van de grondwettelijkheid van deze begrippen in de voorlopige rechtspleging. Ook in het nieuwe jeugddelinquentierecht heeft de voorlopige rechtspleging dezelfde doelstellingen als de voorlopige fase in het huidige Jeugdbeschermingsrecht nl. de jeugdrechter in staat stellen een grondige kennis te verwerven van de persoonlijkheid van de minderjarige en zijn leefmilieu en zijn ontwikkeling te volgen.

Mocht het Grondwettelijk Hof deze begrippen nu wel grondwettelijk achten, dan zal dit voor de jeugdrechters een erg grote wijziging inhouden aangezien dan de continuïteit in de opvolging door eenzelfde jeugdrechter niet langer mogelijk zal zijn. Er zouden dan jeugdrechters moeten zijn die enkel in de voorlopige rechtspleging optreden en andere jeugdrechters die enkel optreden in de rechtspleging ten gronde. Zoals reeds eerder vermeld gaat men er dan te veel vanuit dat iedere minderjarige een lineair traject doorloopt. De meest problematische minderjarigen zullen geconfronteerd worden met een aanzienlijke cumul van reacties waarbij er geen enkele manier is om rekening te houden met het belang van het kind. Een jeugdrechter in de voorlopige rechtspleging zal immers op geen enkele manier kunnen gebonden zijn door een beslissing van een jeugdrechter ten gronde of omgekeerd. Deze regeling lijkt dan ook in strijd te zijn met artikel 22*bis* van de Grondwet en artikel 3 IVRK die garanderen dat het belang van het kind de eerste overweging moet zijn.

4. Budgettaire implicaties

De snelheid van de reactie vanuit justitie is evident beperkt door de beschikbare budgetten die door de gemeenschappen en de federale overheid worden ter beschikking gesteld. De huidige middelen waarover justitie beschikt volstaan nu al niet om in alle gevallen vlug en adequaat te reageren. De uitbreiding van de afhandelingsmodaliteiten op parketniveau noodzaken bijkomende middelen. Zonder extra budgetten kan men bovendien ook vrezen dat de problemen i.v.m. capaciteitsgebrek bij de hulpverlening/de gesloten opvang er zeker niet kleiner op zullen worden. Dit kan leiden tot een gevoel van straffeloosheid (vb. wanneer er door capaciteitstekorten jongeren niet kunnen geplaatst worden in een gesloten instelling en dit terwijl ze de eerder opgelegde maatregelen door de jeugdrechter niet nakomen).

Het terug invoeren van het begrip “ernstige aanwijzingen van schuld” zal, in de hypothese dat het Grondwettelijk Hof deze begrippen thans wel zou aanvaarden, ook een budgettaire impact hebben. Er zullen immers meer jeugdrechters nodig zijn. Het huidige kader jeugdrechters zal niet volstaan om het huidige kader op te splitsen in twee groepen jeugdrechters.

Het voorontwerp impliceert ook dat de minderjarige in iedere stand van de procedure en bij iedere buitengerechtelijke en gerechtelijke afhandeling bijstand krijgt van een advocaat. Dit impliceert wellicht een aanzienlijke meerkost voor de rechtsbijstand die wordt gefinancierd door de federale overheid.

Het verdient de aanbeveling dat de Vlaamse Regering de aandacht van de minister van Justitie daar in het bijzonder zou op vestigen zodat deze de nodige maatregelen kan nemen om deze meerkosten op te vangen.

5. Overleg met de andere gemeenschappen en de federale overheid

Het nieuwe jeugdgedelinquentierecht is een bevoegdheid van de gemeenschappen. Het nieuwe decreet zal kracht van wet hebben in het Nederlandse taalgebied (artikel 128 Grondwet) en de situatie die aanleiding geeft tot interventie op basis van het nieuwe decreet moet in het Nederlandse taalgebied kunnen worden gelokaliseerd. In de memorie van toelichting bij het voorstel van bijzondere wet met betrekking tot de zesde staatshervorming (parl. St. Senaat 5-2232/1, p. 57) kan men het volgende lezen:

Met het oog op optimale coherentie inzake jeugdbescherming zal het territoriaal aanknopingscriterium en het bevoegdheidscriterium van de rechtbank identiek zijn. Derhalve is, wat betreft de overgedragen materiële bevoegdheid inzake de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, het criterium van de verblijfplaats van de ouders, voogden of personen die de hoede over de minderjarige hebben dan ook het geschikte criterium met toepassing waarvan kan worden bepaald welke van de door de gemeenschappen of de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie uitgevaardigde regelingen door de territoriaal bevoegde jeugdrechtbank moet worden toegepast. Dit criterium laat toe om het voorwerp van de uitgevaardigde norm te lokaliseren binnen het bevoegdheidsgebied van hetzij één gemeenschap hetzij de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Wanneer deze personen geen verblijfplaats hebben in België of wanneer hun verblijfplaats onbekend is of niet vaststaat, zal het criterium van territoriale aanhechting de plaats zijn waar de betrokkene het als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, de plaats waar hij wordt aangetroffen of de plaats waar de persoon verblijft of waar de inrichting gevestigd is waaraan hij door de bevoegde instanties werd toevertrouwd.

In de parlementaire voorbereiding is echter niets te vinden over wat er dient te gebeuren wanneer de minderjarige verhuist van het ene taalgebied naar een ander taalgebied. Het is op dit ogenblik - nu de diverse gemeenschappen nog bezig zijn om het nieuwe jeugdrecht vorm te geven - niet mogelijk om precies de gevolgen daarvan in te schatten. Op basis echter van de thans gekende voorontwerpen van decreet lijkt het zo te zijn dat een aantal maatregelen van het Vlaamse decreet en het decreet van de Franse Gemeenschap moeilijk met elkaar te vergelijken zijn, bijv. de voorwaarden voor de plaatsing in de gesloten instellingen en de vervangende maatregelen en sancties uit het Vlaamse decreet die niet bestaan in het decreet van de Franse Gemeenschap. De vraag zal dan ook rijzen of en in welke gevallen een jeugdrechtbank het jeugdrecht van de andere gemeenschap zal moeten toepassen en hoe de uitvoering van dergelijke maatregelen zal moeten gebeuren. Wat het recht betreft dat de als misdrijf omschreven feiten beheerst, stelt zich bovendien een bijkomende juridische moeilijkheid. Daar waar er voor vos-situaties/en kinderen in gevaar steevast opnieuw gevorderd kan worden op basis van de decretale regelgeving, zal dit niet mogelijk zijn voor de als misdrijf omschreven feiten. Voor deze categorie geldt immers het algemeen rechtsbeginsel "ne bis in idem" zoals bijvoorbeeld opgenomen in artikel 14, 7 IVBPR, en artikel 4 van het zevende protocol van het EVRM. Men kan een minderjarige niet tweemaal voor hetzelfde als misdrijf omschreven feit vervolgen. Er zou dus een gedetailleerd samenwerkingsakkoord tussen de diverse gemeenschappen van ons land moeten komen waarin bepaald wordt hoe een maatregel die beslist werd in de ene gemeenschap kan worden uitgevoerd in een andere gemeenschap, wie de kosten daarvoor draagt, hoe de rapportering van de uitvoering van de maatregelen dient te gebeuren enz.

Tevens dient de problematiek van de niet begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) in herinnering te worden gebracht. Zowel het College van procureurs-generaal als de Nederlandstalige Unie van Jeugdmagistraten wezen reeds in hun reactie op het Groenboek Jeugdsanctierecht op het gevaar dat er onrechtvaardige situaties zullen ontstaan indien het jeugdrecht van Vlaanderen, Brussel, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap fundamenteel een andere weg zouden opgaan. Indien bijvoorbeeld de leeftijdsgrens/voorwaarden voor uithandengeving zou verschillen per gemeenschap, kan dit voor een NBMV leiden tot absurde situaties waarbij het afhankelijk is van de woonplaats van de voogd die hij krijgt toegewezen van de dienst Voogdij of hij al dan niet kan worden uithandengegeven. Hetzelfde kan zich voordoen bij de leeftijdsgrenzen die gelden voor plaatsing in gesloten gemeenschapsinstellingen, enz.

6. Beperking van de duur van de voorlopige rechtspleging

6.1

De duur van de voorlopige rechtspleging betreft een procedureregulering en behoort dus tot de bevoegdheid van de federale wetgever. Desalniettemin dient te worden vastgesteld dat in het voorontwerp van decreet beperkingen hieromtrent worden opgenomen, met name de artikelen 17 en 18.

Artikel 17 van het voorontwerp van decreet beperkt de duur van de voorlopige rechtspleging tot zes maanden vanaf de vordering. Deze duur kan niet worden verlengd. Bij overschrijding van deze termijn is het niet meer mogelijk een maatregel op te leggen.

Artikel 18 voorziet twee uitzonderingen, waarbij de maximumduur van de voorlopige rechtspleging op twaalf maanden gebracht wordt.

Het betreft de gevallen waarin het strafrechtelijk onderzoek nog niet is afgerond en de gevallen waarin het jeugddelict een feit betreft als vermeld in artikel 373, 375, 393 tot en met 397, 400, 401, 417ter,

417quater, 468 tot en met 475 van het strafwetboek of een poging tot het plegen van een dergelijk jeugddelict.

6.2.

Het openbaar ministerie deelt de bezorgdheid om de duur van de voorlopige rechtspleging zo kort mogelijk te houden en zo snel mogelijk over te gaan tot dagvaarding ten gronde.

Het openbaar ministerie heeft de duur van het opsporings- of gerechtelijk onderzoek echter niet volledig in de hand, maar moet hierbij rekening houden met de capaciteit van politiediensten, met de duur van onderzoekshandelingen en deskundigenonderzoeken (bv. DNA-onderzoeken, telefonieonderzoek, rechtshulpverzoeken...).

Een afronding van het strafonderzoek binnen een termijn van zes, uitzonderlijk twaalf maanden zal niet steeds mogelijk zijn. In een aantal gevallen zal de voorlopige rechtspleging veel langer duren dan twaalf maanden. Ook in deze gevallen, waaronder vaak de zwaarste feiten waarvoor het decreet een (langdurige) gesloten plaatsing mogelijk maakt, dient een naadloze overgang van de maatregelen in de voorlopige rechtspleging naar de maatregelen in de fase ten gronde gegarandeerd te blijven.

Het is precies in de meer ingewikkelde dossiers (verschillende minderjarigen en meerderjarigen, moorddossiers, grote dossiers van bendes, onderzoeken met internationale rogatoire opdrachten, enz.) dat het onmogelijk zal zijn om de termijn van 6 maand of 12 maand te respecteren. Het zou bijzonder pijnlijk zijn voor de slachtoffers dat deze soms erg gevaarlijke jongeren niet in een gesloten setting kunnen verblijven tot aan hun proces.

De ervaring in bepaalde dossiers leert tevens dat het ook in het belang is van de minderjarige dat de jeugdrechtbank niet verplicht wordt om in alle zaken snel ten gronde te oordelen. Een wat langere duur van de voorlopige rechtspleging biedt de minderjarige immers de kans om inzicht te krijgen in zijn problematiek en te tonen dat hij kan werken aan zichzelf en aan zijn problemen. Waar een minderjarige soms in het begin weinig ingeleefd schuldinzicht heeft kan dit door een wat langere duur van de voorlopige rechtspleging veranderen en kan er zo soms een uithandengeving vermeden worden.

6.3

Teneinde de rechtspleging tussen de verschillende gemeenschappen op elkaar af te stemmen, wordt hierbij hetzelfde voorstel geformuleerd dat reeds geformuleerd werd in het advies van het openbaar ministerie over het voorontwerp van decreet van de Fédération Wallonie-Bruxelles.

In plaats van de duur van de voorlopige rechtspleging te regelen, zoals het voorontwerp van decreet thans doet, hetgeen een regel is die de procedure betreft en dus tot de bevoegdheid van de federale wetgever behoort, verdient het de voorkeur om de beoogde doelstelling (met name een snelle afhandeling) te bereiken door de duur van de voorlopige maatregelen te beperken. Hierbij kan worden gedacht aan een maximale duur van 9 maanden.

De termijn van negen maanden zou wel verlengd moeten kunnen worden met een termijn van drie maanden bij een gemotiveerde beschikking met vermelding van de uitzonderlijke omstandigheden die deze verlenging wettigen, zoals de noodzaak om bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten over de feiten of om bijkomend onderzoek te voeren naar de persoonlijkheid of het milieu van de minderjarige, of het feit dat er nieuwe jeugddelicten aan de minderjarige ten laste gelegd worden en voor zover er ernstige en uitzonderlijke omstandigheden zijn die verband houden met de vereisten van openbare veiligheid.

Deze verlenging van de voorlopige maatregel zou meerdere malen moeten kunnen gebeuren, telkens bij een gemotiveerde beschikking en voor een periode van drie maanden.

Voor een aantal misdrijven, opgesomd in artikel 57bis van de Jeugdbeschermingswet van 1965, zou de duur van de voorlopige maatregel op achttien maanden kunnen bepaald worden, eveneens met hernieuwbare verlengingen van drie maanden bij gemotiveerde beschikking.

7. Parketcriminologen

Sinds 1 september 2006 geniet elke afdeling jeugd en gezin van het parket de ondersteuning van een parketcriminoloog. Deze verleent de procureur des Konings bijstand inzake de problematieken jeugddelinquentie, spijbelen en kindermishandeling. De parketcriminoloog positioneert zich op het raakvlak van verschillende domeinen waaronder het juridische, het sociale en het psychosociale.

De parketcriminoloog is een belangrijke actor in de toepassing van het jeugdrecht. Het is daarom noodzakelijk en juist om de bijstand van de parketcriminologen zowel in de memorie van toelichting als in het decreet zelf uitdrukkelijk op te nemen.

De rol van de parketcriminoloog bestaat erin vanuit zijn multidisciplinaire opleiding en kennis van het netwerk de procureur des Konings te adviseren over de verdere oriëntering van het dossier. Dit advies kan in voorkomend geval worden verleend na een gesprek met de minderjarige en zijn ouders of zijn opvoedingsverantwoordelijken (oriënteringsgesprek). De parketcriminoloog kan ook bijstand verlenen bij de praktische uitvoering van de afhandelingsmodaliteiten op parketniveau.

Het College van procureurs-generaal is verheugd vast te stellen dat de tussenkomst/betrokkenheid van de parketcriminoloog in de memorie van toelichting wordt vermeld bij de toelichting over het artikel 9 (oproeping- p. 23). Het College is vragende partij dat de tussenkomst van de parketcriminologen ook zou worden vermeld bij de toelichting over de artikelen 10 en 12. De parketcriminoloog kan immers ook bij deze afhandelingsmodaliteiten zeer nuttig werk leveren. De procureur des Konings kan aldus de parketcriminoloog verzoeken in te staan voor de oproeping van betrokkenen in het kader van de artikelen 9 (wijzen op wettelijke verplichtingen), 10 (voorstellen van voorwaarden gelinkt aan seponering), 12 (aanbod positief project).

Het College van procureurs-generaal is er voorstander van ook in het decreet zelf naar de bijstand van de parketcriminoloog aan de procureur des Konings te verwijzen. Er zou aldus in voormelde artikelen 9, 10 en 12 kunnen worden opgenomen: "De procureur des Konings kan hierin worden bijgestaan door de parketcriminoloog."

8. Onderscheid jeugdrechter - jeugdrechtbank

In het voorontwerp van decreet wordt geen onderscheid gemaakt tussen de bevoegdheden van de jeugdrechter en van de jeugdrechtbank.

9. Gebrek aan overgangsrecht – wijzigings- en opheffingsbepalingen

Het is noodzakelijk in het voorontwerp van decreet overgangsbepalingen te bepalen. Bij gebreke daaraan dreigt dit voor de lopende dossiers op 1 januari 2019 tot ernstige moeilijkheden te leiden.

Ook wijzigings- en opheffingsbepalingen worden niet voorzien.

Er wordt onder andere niet bepaald welke bepalingen van de Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965 worden opgeheven en welke nog van kracht blijven. Voor een aantal bepalingen is dit onduidelijk op basis van de tekst van het voorontwerp van decreet bijvoorbeeld wat betreft artikel 60 van de Jeugdbeschermingswet van 1965 dat de mogelijkheden en verplichting tot herziening van de maatregelen bepaalt.

Deel 2 – Opmerkingen per artikel

Artikel 2 – definitie /jeugddelict

De vraag rijst waarom de nieuwe term jeugddelict wordt geïntroduceerd in plaats van de term als misdrijf omschreven feit (mof). De meerwaarde lijkt immers relatief beperkt. Bovendien heeft de nieuwe term als belangrijk nadeel dat deze niet overeenstemt met de bewoordingen gebruikt in de bijzondere wet van 8.08.1980 tot hervorming der instellingen (zie artikel 5, §1, II, 6°) en in de Jeugdbeschermingswet. De bijzondere wet gebruikt de bewoordingen “jeugdbescherming” en “als misdrijf omschreven feit”. De toenmalige staatssecretaris stelde hierover:

De bescherming van de minderjarige, aan wie in eerste instantie jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd voor als misdrijf omschreven feiten, blijft het uitgangspunt. De gemeenschappen kunnen die maatregelen voortaan zelf invullen met inachtneming van het Kinderrechtenverdrag.

Men mag de twee systemen niet door elkaar halen : voor de jeugdbeschermingsmaatregelen kunnen de gemeenschappen nieuwe accenten leggen, voor het gemene strafrecht — dat voor bepaalde misdrijven straffen bepaalt — blijft het federale niveau bevoegd

...

Een « eigen jeugdstrafrecht » is derhalve te begrijpen op twee niveau's. Enerzijds kunnen de gemeenschappen binnen het jeugdbeschermingsrecht zelf de bandbreedte van hun maatregelen bepalen. Anderzijds kunnen de gemeenschappen zelf bepalen wanneer het gemeen, federaal strafrecht van toepassing wordt op minderjarigen ingevolge een uithandengeving. De uithandengeving komt immers neer op een uitzonderlijke verlaging van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid. (parl. St. Senaat, 2013-2014, 5-2232/5, p. 258-259).

De term jeugddelict zoals gedefinieerd (nl. een als misdrijf omschreven feit gepleegd door een minderjarige), voegt dus weinig toe en maakt het alleen maar moeilijker om het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht samen te lezen met de Jeugdbeschermingswet (die nog steeds blijft bestaan en spreekt over als misdrijf omschreven feiten).

Artikel 3 – grondbeginselen

Artikel 3, §2.

Volgens het eerste lid geldt voor een persoon die een jeugddelict heeft gepleegd en nog geen twaalf jaar is een onweerlegbaar vermoeden van niet-verantwoordelijkheid. De daden, handelingen of nalatigheid waarvan deze persoon wordt verdacht kunnen enkel aanleiding geven tot verwijzing naar de jeugdhulpverlening conform het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

Ook -12 jarigen plegen echter, weze het uitzonderlijk, ernstige als misdrijf omschreven feiten (denken we bijvoorbeeld aan de terroristische misdrijven gepleegd door de zogenaamde foreign terrorist fighters - FTF) Voor dergelijke gevallen zou dan een aanpassing nodig zijn van het decreet integrale jeugdhulp, zodat er snel (gedwongen) hulpverlening kan worden opgestart.

Het is niet duidelijk of een dergelijke aanpassing van het decreet integrale jeugdhulp voorzien wordt. De memorie van toelichting verwijst naar een aanpassing van het decreet integrale jeugdhulp, waarbij een derde vorderingsgrond zal worden ingevoerd voor minderjarige delictplegers. De tekst van deze voorgestelde wijziging is echter nog niet beschikbaar, zodat het nog niet duidelijk is of deze derde vorderingsgrond ook van toepassing zal zijn op -12 jarigen.

Indien dit niet het geval is, is het College van procureurs-generaal van oordeel dat bepaalde maatregelen van voorontwerp van decreet jeugddelinquentierecht op deze jonge delictplegers van toepassing zouden moeten zijn.

Bovendien dient opgemerkt te worden dat het slachtoffer in de kou blijft staan door het invoeren van dit onweerlegbaar vermoeden van niet-verantwoordelijkheid voor -12 jarigen. Het slachtoffer zal immers zijn burgerlijke vordering niet meer kosteloos voor de jeugdrechtbank kunnen brengen, maar zal zelf het initiatief moeten nemen voor een burgerlijke procedure.

Artikel 3, §4.

Volgens de memorie zouden er uitzonderingen zijn op de toepasselijkheid van het decreet interne rechtspositie. Volgens de tekst van het decreet zijn die er echter niet. Zijn alle rechten opgesomd in het decreet interne rechtspositie echter zomaar over te nemen? Is het wel pedagogisch/maatschappelijk verantwoord dat jongeren recht hebben op zakgeld wanneer ze worden geplaatst in een gemeenschapsinstelling omwille van het plegen van een misdrijf (artikel 26 decreet interne rechtspositie)? Hoe verhoudt het recht op toegang tot het dossier (artikel 20-23) zich met artikel 55 Jeugdbeschermingswet? Is het de bedoeling dat artikel 55 Jeugdbeschermingswet van toepassing blijft?

Artikel 3, §6.

In dit artikel kan men niet zomaar overall de term reactie gebruiken.

Het tweede lid behoeft nadere toelichting. Welk doel? Welke andere manier?

Het derde lid zou enkel de "maatregel" mogen viseren. De term onmiddellijke bestraffing kan alleen maar betrekking hebben op de maatregelen in de voorlopige rechtspleging. In de fase ten gronde zal de plaatsing in een gesloten gemeenschapsinstelling wel degelijk een onmiddellijke "bestrafing" en "enige vorm van dwang" met zich mee brengen.

Artikel 4 – toepassingsgebied

Volgens artikel 4 is het nieuwe decreet van toepassing op minderjarigen (+12 en -18) die een jeugddelict (een als misdrijf omschreven feit) plegen of daarvan verdacht worden. Alle mof-feiten (inclusief de verkeersfeiten) gepleegd door +12 jarigen vallen dus onder het toepassingsgebied.

Volgens de memorie (p.19) vallen de verkeersmisdrijven niet onder het jeugddelinquentierecht en moeten jongeren die een verkeersmisdrijf plegen voor de politierechter verschijnen. Wellicht wenst de Vlaamse Regering dat de huidige regeling van artikel 36*bis* Jeugdbeschermingswet wordt behouden. Die regeling houdt in dat +16 jarigen in principe (er zijn uitzonderingen) door de politierechtbank zullen worden berecht en dat zij ook worden gestraft als volwassenen. -16 jarigen blijven onder de bevoegdheid van de jeugdrechtbank.

Het is aangewezen dat artikel 36*bis* Jeugdbeschermingswet zou worden overgenomen in het decreet jeugddelinquentierecht (met de beperkingen die de Raad van State reeds opmerkte bij het voorontwerp van decreet van de Franstalige Gemeenschap¹). Bijkomend overleg tussen de gemeenschappen en de federale staat is aangewezen over de vraag of de minderjarigen die in voorlopige hechtenis worden genomen voor verkeersmisdrijven of die een gevangenisstraf oplopen voor verkeersmisdrijven, in een gewone gevangenis moeten worden opgenomen of in een detentiecentrum, zoals bedoeld in artikel 606 van het Wetboek van Strafvordering. Het lijkt aangewezen dat deze minderjarigen niet in een gewone gevangenis zouden terecht komen. Hierbij valt op te merken dat er voor meisjes geen dergelijke detentiecentra bestaan (ook niet voor uithandengegeven meisjes).

Artikel 5 – toepassingsgebied in de tijd

Volgens dit artikel nemen alle reacties (dus de maatregelen en de sancties) een einde wanneer de “minderjarige” de leeftijd van 23 jaar bereikt. Enkel in geval van toepassing van artikel 35 (evt. plaatsing in een gesloten instelling voor een periode van 7 jaar – dus maximaal tot de leeftijd van 25 jaar), kan een reactie langer duren.

Gelet op de beschikbare budgettaire middelen en de concrete werking van de jeugdhulpverlening is dit zeker een te verdedigen keuze. Er zou echter toch een uitzondering moeten worden bepaald voor de sanctie berisping. Vooral bij zedenfeiten komt het soms voor dat feiten die door een minderjarige dader gepleegd zijn pas aan het licht komen nadat deze de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt. Voor de slachtoffers van deze feiten is het belangrijk dat de dader toch nog kan worden veroordeeld. Aan hen kan dan ook nog een schadevergoeding worden toegekend door de jeugdrechtbank. Toelaten dat zelfs na de leeftijd van 25 jaar een persoon wordt veroordeeld tot een berisping, zou dit mogelijk kunnen maken zonder invloed op de beschikbare middelen en de concrete werking van de jeugdhulpverlening.

Artikel 6 – navorsingsopdracht van de sociale dienst voor de procureur des Konings.

Volgens dit artikel kan het parket de sociale dienst belasten met het onderzoek naar de situatie van de minderjarige die een jeugddelict heeft gepleegd, naar de naleving van de voorgestelde of opgelegde voorwaarden, en naar de meest gepaste reactie op een jeugddelict.

Dit is een totaal nieuwe opdracht voor de sociale dienst. De tussenkomst van de sociale dienst in opsporingsonderzoeken, zonder dat er een tussenkomst is van de jeugdrechtbank, kan zeker nuttig zijn als adviesverlening naar de magistraten van het openbaar ministerie.

¹ Zie Projet de décret portant le code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse, Parl. St. Fr. Parl., 2016-17, nr. 467/1

Wil men dat de sociale diensten een snelle, nuttige en kwaliteitsvolle dienstverlening aan het openbaar ministerie kunnen verschaffen, dan zullen bijkomende investeringen noodzakelijk zijn.

Het is wenselijk dat dit artikel zou voorzien dat de Vlaamse Regering de nadere uitvoeringsregels omschrijft waaraan de tussenkomst van de sociale dienst in het kader van dit artikel moet voldoen (termijnen van adviesverlening, manier van opvolging van de voorwaarden, periodiciteit van de verslaggeving, enz.).

Het is onduidelijk welke taak de sociale dienst voor gerechtelijke bijstand nog uitvoert voor de jeugdrechtbank. Het College van procureurs-generaal veronderstelt dat de sociale dienst nog steeds een maatschappelijk onderzoek zoals bedoeld in artikel 50 van de Jeugdbeschermingswet zal uitvoeren wanneer de jeugdrechter dit beveelt. Wanneer dit niet langer het geval zou zijn, dan is het van belang dat een gelijkaardige bepaling als artikel 6 zou worden ingevoerd voor de jeugdrechtbank.

Voor de opvolging van een aantal voorwaarden, zoals een huisarrest of het verbod om bepaalde plaatsen te bezoeken of contact te hebben met bepaalde personen, is het eerder aangewezen een beroep te kunnen doen op de politiediensten. Deze diensten zijn 24/7 beschikbaar, wat niet het geval is voor de sociale dienst. Het verdient aanbeveling de (jeugd)politiediensten hierin te kennen.

Artikel 7 - seponering

De opportuniteit van de vervolging komt krachtens artikel 28quater, eerste lid, van het wetboek van strafvordering en artikel 151 van de Grondwet aan het openbaar ministerie toe. Bijgevolg is artikel 7 een overbodige bepaling.

Artikel 11 - bemiddeling

Het artikel voert opnieuw de voorwaarde van de ernstige aanwijzingen van schuld in, alsmede de voorwaarde dat de dader het feit niet mag ontkennen. De vraag rijst of dit wel grondwettelijk zal worden bevonden gelet op de arresten 49/2008 en 50/2008 van het Grondwettelijk Hof.

Het aanbod van bemiddeling door de procureur des Konings is voortaan slechts mogelijk nadat de nog aan te wijzen diensten een advies verleend hebben over de maturiteit en de psychische en intellectuele capaciteiten van de minderjarige om de zin van de bemiddeling te vatten en er volwaardig en vrij aan deel te nemen.

Het is niet wenselijk om een dergelijk onderzoek in alle gevallen verplicht te stellen. Er mag worden van uitgegaan dat de bemiddelingsdiensten bij hun contact met de partijen deze inschatting kunnen maken. Bij twijfel zou een dergelijk onderzoek kunnen bevolen worden.

De werkwijze die in dit artikel bepaald wordt (het schriftelijk aanbod tot bemiddeling aan alle betrokken personen door het parket met een kopie van deze brieven aan de bemiddelingsdienst) betekent een zware administratieve belasting voor de parketadministraties. Voor zover het decreet jeugddelinquentierecht moet bepalen hoe het aanbod tot bemiddeling gebeurt, zou er minstens de mogelijkheid moeten voorzien worden tot delegatie van deze administratieve opdrachten, onder andere aan de bemiddelingsdiensten.

De mogelijkheid wordt voorzien dat de procureur des Konings op vraag van één of meer van de betrokken personen het bemiddelingsvoorstel zou laten homologeren door de rechtbank. Hij dient daarop in te gaan. Het is onduidelijk wat de reële meerwaarde van deze procedure zou kunnen zijn die onnodig de jeugdrechtbank en het parket belast. Het College van procureurs-generaal is vragende partij om deze mogelijkheid te schrappen.

De minderjarige verdachte en slachtoffer hebben recht op een advocaat en moeten zich voortaan verplicht wenden tot die advocaat voor ze ingaan op het voorstel van bemiddeling. Dit is een zeer grote juridicialisering van de bemiddeling, met verregaande financiële implicaties, niet in het minst voor het slachtoffer.

De huidige tekst van artikel 45quater, §1 Jeugdbeschermingswet voorziet dat de minderjarige raad kan inwinnen bij een advocaat alvorens deel te nemen aan de bemiddeling en zich kan laten bijstaan door een advocaat op het ogenblik dat het akkoord dat de betrokken personen bereiken wordt vastgelegd.

Eventueel zou in het voorontwerp van decreet ook de verplichting kunnen ingevoerd worden zich te laten bijstaan door een advocaat bij de ondertekening van het akkoord. Daarentegen is een algemene verplichting om een advocaat te raadplegen vooraleer in te gaan op het voorstel van bemiddeling niet aangewezen.

Artikel 12 - het positief project

Het aanbod om een positief project uit te voeren is een nieuwe mogelijkheid die aan de procureur des Konings gegeven wordt. De memorie van toelichting spreekt echter over '*een door het parket te doen verplicht aanbod*' wat niet wenselijk is en ook niet strookt met de tekst van artikel 12, §1, eerste lid. Het kan inderdaad niet de bedoeling zijn dat het parket voor elk jeugddelict een aanbod doet om een positief project, van maximaal 30 uur, uit te voeren.

Indien het positief project werd uitgevoerd overeenkomstig de schriftelijke overeenkomst voorziet het voorontwerp dat de procureur des Konings daarvan een proces-verbaal opmaakt en hij het dossier seponereert. In dat geval doet een seponering de strafvordering vervallen.

Een seponering is geen verval van de strafvordering. Er kan wel bepaald worden dat de strafvordering vervalt indien het positief project werd uitgevoerd overeenkomstig de schriftelijke overeenkomst.

Indien het positief project niet volledig werd uitgevoerd maakt de procureur des Konings daarvan een proces-verbaal op en maakt hij de zaak aanhangig bij de jeugdrechtbank.

Het is aangewezen een beoordelingsmarge te laten aan de procureur des Konings om in dergelijke gevallen al dan niet de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig te maken. Er kunnen immers gegronde redenen zijn waarom een positief project niet volledig kon uitgevoerd worden.

Het verdient ook aanbeveling om het begrip "positief project" concreter te omschrijven, bijvoorbeeld door de maatregelen die op vandaag door de HCA – diensten worden aangeboden hierin op te nemen.

Artikel 13 – optreden van de jeugdrechtbank

Het woord 'dagvaardingen' moet worden toegevoegd. De jeugdrechtbank neemt kennis van de vorderingen en van de dagvaardingen van het openbaar ministerie.

Artikel 14 – horen minderjarige door de jeugdrechtbank

Het is niet duidelijk of alle bepalingen van dit artikel zowel op de voorlopige rechtspleging als op de rechtspleging ten gronde van toepassing zijn.

Er wordt enkel gesproken over 'jeugdrechtbank' waar in de voorlopige fase de beslissingen genomen worden door de 'jeugdrechter'.

Wordt met de term 'eerste verschijning voor de jeugdrechtbank' enkel de eerste zitting van de rechtspleging ten gronde bedoeld, of ook de 'eerste voorleiding voor de jeugdrechter' in de voorlopige rechtspleging?

Een aantal onderdelen van dit artikel, zoals de persoonlijke verschijning van de ouders, lijken een exclusieve federale bevoegdheid te zijn, aangezien ze betrekking hebben op de procedure. Ook het invoeren van de mogelijkheid om te verschijnen door middel van een videoconferentie heeft betrekking op de procedure en is bijgevolg een federale bevoegdheid.

Voor zover Vlaanderen toch bevoegd zou zijn om hierover te beslissen, is het College van procureurs-generaal van oordeel dat de persoonlijke verschijning van de minderjarige voor de jeugdrechter en de jeugdrechtbank de regel zou moeten blijven en de verschijning door middel van videoconferentie de uitzondering in specifieke gevallen, zoals in overmachtssituaties of naar aanleiding van moeilijkheden gelinkt aan de tijdige overbrenging van de minderjarigen.

In principe is er geen bezwaar dat de jeugdrechtbank de minderjarige en de opvoedingsverantwoordelijke steeds moet horen vooraleer er een reactie wordt opgelegd. Deze bepaling mag echter niet zo geïnterpreteerd worden dat er geen veroordeling bij verstek zou mogelijk zijn. In de voorlopige fase (rechtspleging) is de jeugdrechter ook beperkt tot de 24 uur bepaald in artikel 12 Grondwet. In sommige omstandigheden is het daardoor niet mogelijk om de ouders te horen. Bij ontvluchtingen uit de instelling is het soms ook nodig dat de jeugdrechter maatregelen verlengt zonder de minderjarige (gelet op zijn ontvluchting) te horen.

De eerste verschijning voor de jeugdrechtbank is niet de belangrijkste zitting. Het lijkt belangrijker dat de minderjarige op de pleitzitting zou aanwezig zijn.

Het opstellen van verslagen van de verhoren zal een aanzienlijke stijging van de werklust van de jeugdrechter en zijn griffier tot gevolg hebben. In ieder geval zou er geen verslag van het horen van de minderjarige en zijn ouders in de fase ten gronde moeten opgemaakt worden. Dit heeft geen meerwaarde aangezien de jeugdrechter alle argumenten zal opnemen in zijn vonnis.

Artikel 15 – begrip recidive en veiligheid samenleving.

Het begrip recidive in dit artikel is niet duidelijk. Bedoelt men het feit dat de jongere reeds recidiveert of is dit het gevaar op recidive of gaat het om beide begrippen?

In het jeugdrecht gebruikte men tot nu toe het begrip openbare veiligheid en niet het begrip veiligheid van de maatschappij. In de mate waarin dit nieuwe begrip niet overeenstemt met het begrip openbare veiligheid, zou men dit begrip minstens in de memorie moeten omschrijven.

Artikel 16 – vordering OM voorlopige rechtspleging

Het is wellicht niet de bedoeling van de decreetgever om te raken aan de bevoegdheden van de onderzoeksrechter in jeugdzaken. Artikel 49 van de Jeugdbeschermingswet zal dus van kracht blijven. Het verdient dan ook aanbeveling om artikel 16, eerste lid aan te vullen als volgt:

“ en van de beschikking tot verwijzing bedoeld in artikel 49, lid 3 van de wet van 8 april 1965”.

Artikel 17 en 18 – de voorlopige rechtspleging

Er dient nogmaals benadrukt te worden dat de duur van de voorlopige rechtspleging een proceduremaatregel betreft behorende tot de bevoegdheid van de federale overheid.

Een absolute beperking van de duur van de voorlopige fase is onaanvaardbaar. Hiervoor kan er verwezen worden naar de bemerkingen onder punt 6 (beperking van de duur van de voorlopige rechtspleging) van deel 1 - algemene bedenkingen.

Artikel 17 – de voorlopige maatregelen

Volgens dit artikel (ook artikel 28, §2, lid 1 van het voorontwerp) neemt de jeugdrechtbank onder toezicht van de sociale dienst beslissingen. Dit zou een aantasting zijn van de onafhankelijkheid van de jeugdrechtbank. Wellicht bedoelt men het omgekeerde. De jeugdrechtbank neemt beslissingen die onder het toezicht van de sociale dienst worden uitgevoerd. Wellicht wenst men dat de opvolging van de uitvoering van alle aan de minderjarige opgelegde maatregelen en reacties door de sociale dienst gebeurt die dan rapporteert en adviseert aan de jeugdrechtbank. Dit toezicht heeft echter geen zin voor de berisping omdat er door de berisping een einde komt aan de tussenkomst van de jeugdrechtbank.

Artikel 17, §2, 8ste lid van het voorontwerp bepaalt dat wanneer de termijn van zes maanden is overschreden, het niet meer mogelijk is om een maatregel op te leggen. Houdt dit dan ook in dat de maatregelen die werden opgelegd voor het einde van de zes maanden maar nog niet volledig zijn uitgevoerd na de zes maanden, onmiddellijk moeten beëindigd worden en dat er geen vervangende maatregelen meer kunnen worden uitgevoerd? Dergelijke interpretatie zou een bijzonder slecht signaal zijn naar de minderjarige toe.

De jeugdrechter beschikt niet meer over de mogelijkheid om een minderjarige te plaatsen in een open voorziening als voorlopige maatregel (of als maatregel ten gronde). Nochtans kan ook een plaatsing in een open voorziening een aangepaste reactie zijn in het kader van een jeugddelict.

Bij lezing van dit artikel is het onvoldoende duidelijk dat bemiddeling een parallel circuit is dat losstaat van een eventuele maatregel. De zin *‘in eerste instantie verdient een herstelrechtelijk aanbod de voorkeur’* doet eerder uitschijnen dat de bemiddeling past in de hiërarchie van de maatregelen.

Het is evenmin duidelijk wat de invulling van een herstelgericht groepsoverleg nog zal zijn en wat de verhouding is tussen dit herstelgericht groepsoverleg en de maatregel op het jeugddelict.

De delegatie aan de Vlaamse Regering om, zonder enige verdere specificatie in het voorontwerp, alle nadere regels en modaliteiten te bepalen waaraan de maatregelen en voorwaarden die door de jeugdrechtbank kunnen worden opgelegd, moeten voldoen, lijkt niet te beantwoorden aan het legaliteitsbeginsel.

Artikel 19 - bemiddeling

Zie commentaar bij artikel 11.

Artikel 20 – positief project (voorlopige rechtspleging)

Er bestaat een tegenstrijdigheid tussen de memorie en de tekst over de mogelijkheid voor de jeugdrechter om de inhoud van een positief project goed te keuren. Het spreekt voor zich dat de jeugdrechter geenszins verplicht mag zijn om een door de minderjarige voorgesteld positief project goed te keuren wanneer de jeugdrechter van oordeel is dat een andere invulling meer gepast is.

Volgens artikel 20, §4 van het voorontwerp houdt het correct uitvoeren van het positief project in dat de reactie op het jeugddelict is afgelopen. Dit zou dan inhouden dat de procureur des Konings niet meer ten gronde zou mogen dagvaarden om de minderjarige een sanctie te horen opleggen. Dit houdt een schending in van artikel 151 van de Grondwet en van het vermoeden van onschuld. De minderjarige heeft nog altijd het recht, zelfs wanneer hij een positief project in de voorlopige rechtspleging correct heeft uitgevoerd, om desgevallend vrijgesproken te worden. Dit zou ook voor gevolg hebben dat het slachtoffer geen schadevergoeding meer kan bekomen bij de jeugdrechtbank.

Artikel 21 - de ambulante maatregel

De delegatie aan de Vlaamse Regering om volledig zelf in te vullen wat een ambulante maatregel is (hoelang hij duurt, enz.), lijkt het legaliteitsbeginsel te schenden.

Artikel 22 – voorwaarden jeugdrechtbank

Het onmiddellijk bepalen van een vervangende maatregel wanneer de minderjarige zijn voorwaarden niet nakomt zal steevast (gelet op het gebrek aan andere mogelijkheden) een plaatsing in een gesloten instelling moeten zijn. Het artikel zou dan moeten bepalen hoelang een dergelijke plaatsing maximaal kan duren. Het is onduidelijk of er dan nog eerst een oriëntatie moet plaatsvinden.

In de voorlopige rechtspleging is het niet nodig dat er steevast een vervangende maatregel moet worden opgelegd. Bij de meerderjarigen is dit ook niet het geval. Het is onlogisch dat dit voor de minderjarigen wel zou moeten gebeuren. De voorwaarden van artikel 22 lijken in dat opzicht meer op probatievoorwaarden (voorwaarden bij een veroordeling) dan op een vrijheid onder voorwaarden. Het College van procureurs-generaal is van oordeel dat een mogelijkheid tot herziening van de maatregel zoals voorzien in artikel 60 van de Jeugdbeschermingswet meer aangewezen is.

De bepaling waar geschreven staat dat de jeugdrechtbank die de voorwaarden herroept omdat er een nieuw feit wordt gepleegd, een maatregel kan opleggen, lijkt het vermoeden van onschuld te schenden. Er zou eerder moeten staan dat dit mogelijk is wanneer er aanwijzingen van betrokkenheid van de minderjarige aanwezig zijn bij een nieuw jeugddelict.

Het openbaar ministerie moet ook de kans krijgen om gehoord te worden over een eventuele herroeping van de voorwaarden. In artikel 22, §9, lid 2 van het voorontwerp zou men de woorden “alook, wanneer het dit wenst, het openbaar ministerie” moeten invoegen na de woorden “en zijn advocaat”.

Artikel 23 en 24 – gesloten oriëntatie en begeleiding

Het College van procureurs-generaal is voorstander van het weglaten van de verplichte herziening na vijf dagen bij een gesloten oriëntatie.

De Vlaamse Regering had bij het Mozaïekdecreet nog de intentie om de vijfdagenregel in het kader van de *wet van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd* op te heffen.

De vijfdagenregel is afgeleid van de wet voorlopige hechtenis waarbij verdachten lastens wie door de onderzoeksrechter een bevel tot aanhouding werd afgeleverd, het recht hebben om binnen de vijf dagen de beslissing op haar regelmatigheid en opportuniteit te laten evalueren door een andere rechter (nl. de raadkamer).

In het jeugdrecht zal het dezelfde jeugdrechter zijn als de jeugdrechter die besliste tot de gesloten oriëntatie. De jeugdrechter heeft niet tot taak om de regelmatigheid van zijn eerste beslissing te controleren. De jeugdrechter kan enkel beslissen over de opportuniteit van de verlenging. Aangezien deze verschijning na 5 dagen door dezelfde jeugdrechter niet kan worden beschouwd als een controle van zijn eerder genomen beslissing, is het belang ervan relatief. Aangezien deze verschijning na 5 dagen door dezelfde jeugdrechter niet kan worden beschouwd als een controle van de eerder genomen beslissing, is het belang ervan relatief.

Daarentegen leert de huidige vijfdagenregel in de wet voorlopige plaatsing ons dat er zich al jarenlang vrijwel onoverkomelijke problemen voordoen bij het overbrengen van de minderjarigen. Zonder belangrijke recurrente bijkomende middelen voor de politiediensten die geconfronteerd worden met dergelijk oriëntatiecentrum, zal de situatie op termijn voor alle betrokkenen onhoudbaar worden. Het weze trouwens opgemerkt dat de vijfdagenregel in Fédération Wallonie- Bruxelles niet meer bestaat.

Artikel 24 bepaalt dat de jeugdrechter een minderjarige pas kan toevertrouwen aan een gesloten begeleiding wanneer ze het oriëntatievoorstel ontvangt. Wanneer het oriëntatiecentrum nalaat om op tijd het verslag over te maken, mag de jeugdrechter niet beperkt worden in zijn mogelijkheden om een gesloten begeleiding te bevelen.

Er is bovendien een tegenstrijdigheid tussen de memorie en de tekst over de waarde van dit oriëntatievoorstel. Dit oriëntatievoorstel zou enkel een advies mogen zijn. De memorie vermeldt echter dat enkel een maatregel van gesloten begeleiding kan worden opgelegd indien in het oriëntatievoorstel voorzien is dat geslotenheid nodig is als vervolg.

De duur van de gesloten begeleiding is onduidelijk. Volgens artikel 17, §2, 5°, duurt die 3, 6 of 9 maanden. Volgens artikel 24§3 kan die 1 maal verlengd worden met maximaal 3 maanden maar dit stemt dan weer niet overeen met de maximumduur van de voorlopige fase. Wanneer de jeugdrechtbank tot deze maximale plaatsing beslist zal er ook geen verdere begeleiding vanuit de rechtbank meer mogelijk zijn aangezien de voorlopige fase maximaal 12 maand duurt. Dit druipt dan weer in tegen de bedoeling van de Vlaamse Regering zoals die is verwoord op pagina 31 van de memorie.

Het is evenmin duidelijk of de eerste termijn van maximum vijf dagen inbegrepen is in de gesloten oriëntatie van maximaal een maand.

De mogelijkheid om een gesloten oriëntatie/begeleiding te bevelen wordt enkel voorzien voor minderjarigen die verdacht worden een feit gepleegd te hebben dat een correctionele hoofdgevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf tot gevolg kan hebben. In de Jeugdbeschermingswet is de mogelijkheid tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling thans in bepaalde omstandigheden ook voorzien voor feiten van opzettelijke slagen en verwondingen. In het

voorontwerp wordt deze laatste mogelijkheid evenwel weggelaten. De praktijk toont echter aan dat in geval van feiten van opzettelijke slagen en verwondingen een gesloten oriëntatie/begeleiding aangewezen kan zijn.

Artikel 25 – uitvoering van de maatregelen

Dit artikel bepaalt dat elke betrokken uitvoerende instantie van bij de aanvang voorziet in een begeleidingsprogramma na de gesloten begeleiding. In de memorie wordt dit omschreven als vervolghulp. Het is onduidelijk wat hiermee bedoeld wordt en welke de rol van de jeugdrechter zal zijn bij deze vervolghulp.

Artikel 27 - rechtspleging ten gronde

In artikel 27 moet het woord “vordering” vervangen worden door het woord “dagvaarding” en in artikel 13 moet het woord “dagvaarding” worden toegevoegd.

Artikel 34 - Artikel 35 – gesloten begeleiding als sanctie

De maximumduur van de plaatsing van minderjarigen in een gesloten begeleiding is 9 maanden. Dit is een grote versoepeling ten opzichte van de mogelijke maatregelen in het huidig Jeugdbeschermingsrecht waar minderjarigen geplaatst kunnen worden tot hun twintigste.

Voor een aantal limitatief opgesomde misdrijven zijn langere plaatsingen voorzien. Afhankelijk van de leeftijd van de minderjarige zijn dit plaatsingen van twee, vijf of zeven jaar.

Het werken met een limitatieve lijst van misdrijven heeft, in tegenstelling tot het werken met strafmaten, het nadeel dat deze lijst niet steeds aangepast is aan nieuwe strafbepalingen.

Een aantal minstens even ernstige misdrijven zijn bovendien niet opgenomen in de lijst, zoals gijzeling met gewonden of doden tot gevolg, brandstichting met verzwarende omstandigheden, terrorisme, enz.

Artikel 35, §4 van het voorontwerp zou kunnen worden gelezen in de zin dat deze langere plaatsing van minderjarigen tussen 12 en 14 voor elke misdaad mogelijk is. In deze lectuur zouden zij dus in veel meer gevallen langdurig geplaatst kunnen worden dan jongeren die ouder zijn dan 14 jaar. Dit verdient verduidelijking.

Bovendien vermeldt artikel 35, §1 plots dat er ook nog een terbeschikkingstelling van 10 jaar zou mogelijk zijn na het einde van de opgelegde sanctie (van maximum 7 jaar). Deze terbeschikkingstelling is echter op geen enkele manier verder uitgewerkt (niet in het decreet zelf en er wordt zelfs geen melding van gemaakt in de memorie). Wie stelt dit in werking, ten aanzien van wie wordt men ter beschikking gesteld, welke is de te volgen procedure, enz...

Er wordt voor artikel 35 (de plaatsingen langer dan 9 maand) een procedure bepaald zoals bij de uithandengeving nl. een maatschappelijk onderzoek en medisch-psychologisch onderzoek.

De vraag rijst of dit allemaal praktisch haalbaar is. De psychiaters, psychologen, kinderpsychiaters, kinderpsychologen zijn op één hand te tellen.

Artikel 36 uithandengeving.

De tekst maakt de uithandengeving mogelijk voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (artikel 136bis Sw: genocide, artikel 136ter Sw: misdaden tegen de mensheid, artikel 136quater Sw: oorlogsmisdaden) en terroristische misdrijven (artikel 137 t.e.m. 141 Sw) voor zover deze strafbaar zijn met meer dan 5 jaar opsluiting. Het College van procureurs-generaal staat zeer positief tegenover deze mogelijkheid. Evenwel is het zeer verwonderlijk te moeten vaststellen dat een minderjarige voor deze misdaden kan worden uithanden gegeven, maar tegelijkertijd door een lacune in artikel 35 (zie supra) niet langer dan 9 maand kan worden opgesloten. Het College van procureurs-generaal verzoekt uitdrukkelijk dat het regime van een gesloten begeleiding van maximaal 7 jaar zoals bedoeld in artikel 35 ook voor deze gevallen van toepassing zou worden gemaakt.

Het College van procureurs-generaal is tevens van oordeel dat de uithandengeving ook zou moeten mogelijk zijn voor georganiseerde drugsmisdrijven.

Op dit ogenblik heerst er tevens rechtsonzekerheid over de vraag of uithandengegeven minderjarigen überhaupt nog voor het Hof van Assisen kunnen verschijnen. Immers door de zgn. Potpourri II-Wet zijn alle misdaden correctionaliseerbaar geworden. Bij een letterlijke lezing van artikel 57bis Jeugdbeschermingswet of het toekomstige artikel 36 van het voorontwerp betekent dit dat (met uitzondering van de “definitieve uithandengeving” bedoeld in artikel 57bis, §5 Jeugdbeschermingswet) minderjarigen niet meer kunnen verwezen worden naar het Hof van Assisen. Op zijn minst zou er duidelijkheid moeten komen of de Vlaamse Regering zich van deze consequentie bewust is, dan wel of een dergelijke verwijzing wél nog moet mogelijk zijn, bijvoorbeeld in het geval van een minderjarige terrorist die een aanslag pleegt met dodelijke slachtoffers of gelijkaardige ernstige levensdelicten. Hier is in elk geval overleg aangewezen tussen de federale overheid en de gemeenschappen.

Hetzelfde geldt trouwens voor artikel 36, §5 van het voorontwerp dat artikel 37, §5 Jeugdbeschermingswet herneemt. Volgens dit artikel wordt iedere persoon ten aanzien van wie een beslissing tot uithandengeving is genomen vanaf de **dag waarop die beslissing definitief geworden is** onderworpen aan de rechtsmacht van de gewone strafgerichten voor de vervolging van feiten gepleegd na de dag van de dagvaarding tot uithandengeving. Door een recente hervorming van de cassatieprocedure in 2014 is er echter geen onmiddellijk cassatieberoep meer mogelijk tegen een arrest waarbij de minderjarige wordt uithandengegeven. Men moet wachten tot de minderjarige definitief ten gronde door de Kamer van Uithandengeving (in eerste aanleg of desgevallend in hoger beroep) is veroordeeld. Pas dan kan men in Cassatie gaan en pas na de eventuele verwerping in Cassatie is de beslissing tot uithandengeving definitief. Hier kunnen dus maanden, zelfs jaren overgaan. Dit houdt in dat voor alle feiten in deze tussentijd gepleegd er een volledige nieuwe procedure tot uithandengeving (met nieuw maatschappelijk onderzoek, nieuwe psychologische verslagen ect...) moet gevoerd worden waardoor de ratio legis van dit artikel in vele gevallen dode letter zal blijven. Ook op dit punt is er dus overleg geboden met de federale overheid opdat mits aanpassing van artikel 420 Sv (zie oud artikel 416 2° al Sv) er opnieuw **onmiddellijk** cassatieberoep kan worden aangetekend tegen de arresten tot uithandengeving.

Artikel 37 Gesloten zorg

Hier neemt men gewoon de bepalingen (gedeeltelijk) over van de interneringswet. Er wordt een gesloten zorg mogelijk tot de leeftijd van 23 jaar.

De vraag rijst of de interneringswet zomaar kan worden overgenomen. Het zal tot veel discussie leiden in de gevallen waar de geestestoestand van de minderjarige niet zo duidelijk is en waar zich derhalve de vraag stelt of de zaak wel mag worden gesanctioneerd met gesloten zorg (zie daarover de resultaten van het maatschappelijk debat).

Kan men volgens de psychiatrische wetenschap vaststellen of/in welke mate minderjarigen leiden aan een geestesstoornis die het oordeelsvermogen van de minderjarige of de controle over zijn daden teniet doet of ernstig aantast? In ieder geval zijn er onvoldoende kinderpsychiaters beschikbaar voor justitie om dergelijk onderzoeken te kunnen laten uitvoeren. Bovendien zou de tegensprekelijkheid van het deskundigenonderzoek zoals bedoeld in artikel 8 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering, ook moeten overgenomen worden in het voorontwerp.

De delegatie aan de Vlaamse Regering om alle aspecten van de gesloten zorg te bepalen dreigt wederom op gespannen voet te komen met het legaliteitsbeginsel.

Het College van procureurs-generaal beschikt over te weinig informatie om over deze maatregel een advies te kunnen afleveren. Tal van vragen blijven open zoals bijvoorbeeld:

- in welke instellingen wordt deze maatregel uitgevoerd?
- in welke mate wordt er voorzien in een multidisciplinaire opvolging en adviesverlening naar de jeugdrechtbank toe?
- Wie beslist er over “uitgaansvergunningen” en andere versoepelingen van de gesloten zorg?
- Wat is de taak van het openbaar ministerie bij de verder uitvoering van deze maatregel?
- Enz..